

**ԲՍԿ ՊՈՒՀ ՀԱՅ-ՌՈՒՍԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ)
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ**

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի ինստիտուտի տնօրեն
Մ.Ա. Քարաշյան
ԻՐԱՎՈՒՆԵՐ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
ИНСТИТУТ ПРАВА
«04» հունիսի 2025 թ.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ Իրավունքի տեսության և Սահմանադրական իրավունքի
Հեղինակ(ներ)՝ տ.գ.թ., ավագ դոցենտ Բաղդասյան Մ. Է.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Կարգապահական պատասխանատվությունը
հանրային ծառայության ոլորտում

Մագիստրոսի կրթական ծրագիր՝ 042101.02.7 «Սահմանադրական իրավունք,
պետության և իրավունքի տեսություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7 Իրավագիտություն

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

1. Ներածություն

«Կարգապահական պատասխանատվությունը հանրային ծառայության ոլորտում» դասընթացը մագիստրատուրայի ուսումնական ծրագրի առարկաներից է: Այն բարձրագույն իրավաբանական կրթության առարկաների համակարգում զբաղեցնում է առանցքային տեղ:

Հայաստանի Հանրապետությունում իրավական պետության կայացման խնդիրներով է մեծապես պայմանավորված հանրային ծառայության անցման կարգին ու պայմաններին առնչվող հարաբերությունների իրավական կարգավորման անհրաժեշտությունը:

Այդ համատեքստում առանձնակի կարևորվում է հանրային ծառայության ոլորտում կարգապահական պատասխանատվությանը վերաբերող հարցերի համալիր իրավական կարգավորումը: Հանրային ծառայության արդյունավետությունն ու վստահելիությունը մեծապես պայմանավորված են ծառայողների վարքագծով, իրավական կարգապահությամբ և պատասխանատվության մեխանիզմների գործունակությամբ: Այդ համատեքստում կարգապահական պատասխանատվությունը հանդիսանում է պետական կառավարման կարևորագույն գործիք՝ ուղղված ծառայողական կարգապահության ապահովմանը, իրավախախտումների կանխարգելմանը և ծառայության որակի բարձրացմանը:

«Կարգապահական պատասխանատվությունը հանրային ծառայության ոլորտում» դասընթացի շրջանակում ուսանողները կուսումնասիրեն կարգապահական պատասխանատվության հասկացությունը, սկզբունքները, տեսակները, կիրառման հիմքերը և ընթացակարգերը, ինչպես նաև դատական վերահսկողության առանձնահատկությունները:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները: Դասընթացի հիմնական նպատակն է տրամադրել խորը և կիրառական գիտելիքներ հանրային ծառայությունում կարգապահական պատասխանատվության իրավական հիմքերի, կիրառման մեխանիզմների և պրակտիկ խնդիրների և արդի հիմնահարցերի վերաբերյալ և զարգացնել անհրաժեշտ հմտությունները ու կարողությունները հանրային ծառայության համակարգում դրանք գործնականում կիրառելու առումով:

Դասընթացի խնդիրները:

Դասընթացի շրջանակներում առաջադրվում են հետևյալ խնդիրները.

- բացահայտել կարգապահական պատասխանատվության իրավական բնույթը,
- ներկայացնել կարգապահական պատասխանատվության սկզբունքները և տեսակները,
- վերլուծել կարգապահական վարույթի ընթացակարգը,
- ուսումնասիրել կարգապահական տույժերի տեսակները և կիրառման հիմքերը,

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

- ներկայացնել կարգապահական պատասխանատվության և այլ պատասխանատվության տեսակների փոխհարաբերությունը,
- բացահայտել վարքագծի կանոնները և կարգապահական իրավահարաբերությունները հանրային ծառայության համակարգում:

2.1. Կրթական վերջնարդյունքները: Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը պետք է.

իմանա՝

- կարգապահական պատասխանատվության հասկացությունը,
- կարգապահական իրավախախտման տարրերը,
- կարգապահական վարույթի փուլերը,
- կարգապահական տույժերի տեսակները:
-

կարողանա՝

- տարբերակել կարգապահական և այլ իրավական պատասխանատվության տեսակները,
- գնահատել կարգապահական տույժի իրավաչափությունը,
- կիրառել իրավական նորմերը կոնկրետ դեպքերում:

ունակ լինի՝

- քննարկել կարգապահական պատասխանատվության հայեցակարգային մոտեցումների ազդեցությունը պետական արդյունավետ կառավարման գործընթացներում,
- տիրապետել ու փոխանցել որոշակի ակադեմիական գիտելիքներ՝ կարգապահական պատասխանատվության և նրա հետագա զարգացման արդի միտումների շուրջ:

2.2. Դասընթացի աշխատատարության բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Դասընթացը ներառված է «Հիմնական մասնագիտական դասընթացների կրթաբլոկում» 4 ակադեմիական կրեդիտ (32 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1 ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքների	Ամբողջը, ակ. ժամ.	Բաշխում ըստ կիսամյակների					
		2	2	3	4	5	6

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

տեսակները		Կիս	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
1	2	3	4	5	6	7	8
Ըստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	32	32					
Լսարանային պարապմունքներ:							
Դասախոսություններ	16	16					
Լաբորատոր աշխատանքներ							
Սեմինարներ	16	16					
Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝ քննություններին նախապատրաստում							
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	քննություն	քննություն					

2.3. Առարկայի ծավալը՝ 32 ժամ, կրեդիտ՝ «4» ECTS:

2.4. Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	ընդամենը (ժամ)	դասախոսություն	գործնական պարապմունք
Թեմա 1. Հանրային ծառայությունը որպես վարչա-իրավական ինստիտուտ	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Թեմա 2. Կարգապահական պատասխանատվության հասկացությունը և իրավական բնույթը	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>1</u>
Թեմա 3. Կարգապահական պատասխանատվության սկզբունքները	<u>3</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
Թեմա 4. Կարգապահական իրավախախտման կազմը	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Թեմա 5. Կարգապահական վարույթի հասկացությունը և փուլերը	<u>3</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
Թեմա 6. Կարգապահական տույժերի տեսակները	<u>4</u>	<u>2</u>	<u>2</u>

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

Թեմա 7. Կարգապահական տույժ կիրառելու իրավասություն ունեցող մարմինները	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>1</u>
Թեմա 8. Կարգապահական վարույթի առանձնահատկությունները հանրային ծառայության տարբեր տեսակներում	<u>4</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
Թեմա 9. Կարգապահական պատասխանատվության և այլ տեսակի պատասխանատվության հարաբերակցությունը	<u>4</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
Թեմա 10. Կարգապահական պատասխանատվության դատական վերահսկողությունը	<u>4</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
ԸՆԴԱՄԵՆԸ՝ ԺԱՄ	<u>32</u>	<u>16</u>	<u>16</u>

3. Դասընթացի թեմաները եւ ծավալները:

Թեմա 1. Հանրային ծառայությունը որպես վարչա-իրավական ինստիտուտ

Հանրային ծառայությունը որպես պետության վարչա-իրավական ինստիտուտ, հանրային ծառայության հասկացությունը և իրավական բնույթը, հանրային ծառայության նպատակները:

Թեմա 2. Կարգապահական պատասխանատվության հասկացությունը և իրավական բնույթը

Կարգապահական պատասխանատվության հասկացությունը, նպատակները, իրավական բնույթը:

Թեմա 3. Կարգապահական պատասխանատվության սկզբունքները

Կարգապահական պատասխանատվության սկզբունքները՝ օրինականություն, համաչափություն և այլն:

Թեմա 4. Կարգապահական իրավախախտման կազմը

Կարգապահական իրավախախտում՝ օբյեկտ, օբյեկտիվ կողմ, սուբյեկտ, սուբյեկտիվ կողմ:

Թեմա 5. Կարգապահական վարույթի հասկացությունը և փուլերը

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

Կարգապահական վարույթի հասկացությունը, հատկանիշները: Կարգապահական վարույթի հարուցումը, հիմքերը, քննությունը, որոշման կայացումը և բողոքարկումը:

Թեմա 6. Կարգապահական տույժերի տեսակները

Հանրային ծառայության ոլորտում կարգապահական տույժերի հասկացությունը, տեսակները՝ նկատողություն, խիստ նկատողություն և այլն:

Թեմա 7. Կարգապահական տույժ կիրառելու իրավասություն ունեցող մարմինները

Հանրային ծառայության ոլորտում կարգապահական տույժ կիրառելու իրավասություն ունեցող մարմինները և պաշտոնատար անձինք:

Թեմա 8. Կարգապահական վարույթի առանձնահատկությունները հանրային ծառայության տարբեր տեսակներում

Հանրային ծառայության ոլորտում քաղաքացիական, համայնքային, դատական և այլ ծառայողների նկատմամբ կարգապահական վարույթի առանձնահատկությունները:

Թեմա 9. Կարգապահական պատասխանատվության և այլ տեսակի պատասխանատվության հարաբերակցությունը

Հանրային ծառայության ոլորտում կարգապահական, վարչական և քրեական պատասխանատվությունները, դրանց էական և տարբերակիչ հատկանիշները:

Թեմա 10. Կարգապահական պատասխանատվության դատական վերահսկողությունը

Հանրային ծառայության ոլորտում կիրառվող կարգապահական պատասխանատվության բողոքարկման կարգը, ժամկետները:

4. Գրականության ցանկ Հիմնական՝

1. **Եղյան Ռ.** «Քաղաքացիական (պետական) ծառայությունը ՀՀ-ում», Երևան, 2003
2. **Եզեկյան Ա.** «Հանրային ծառայության զարգացման առկա խնդիրները», Երևան, 2017
3. **Եզեկյան Ա., Հովհաննիսյան Գ., Հակոբյան Դ., Նազարյան Ն.** «Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայության համակարգ» (ուսումնական ձեռնարկ), Երևան, 2017
4. «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական ծառայությունը 2002-2012», Երևանի քաղաքացիական ծառայության խորհուրդ, Երևան, 2012

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

Լրացուցիչ՝

1. J. John Problems of the public management. Handbook-New York, 2014
2. Alikhan Baimenov- Panos Liverakos- Editors Public service evolution in the 15 Post-Soviet countries. Diversity and Transformation. Palgrave Macmillan, Singapore Pte Ltd., 2022

բ) Նորմատիվ իրավական ակտեր

1. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն
2. ՀՀ օրենք «Հանրային ծառայության մասին»
3. ՀՀ օրենք «Քաղաքացիական ծառայության մասին»
4. ՀՀ օրենք «Համայնքային ծառայության մասին»
5. ՀՀ օրենք «Դիվանագիտական ծառայության մասին»
6. ՀՀ օրենք «Դատական ծառայության մասին»
7. ՀՀ օրենք «Հարկային ծառայության մասին»
8. ՀՀ օրենք «Մաքսային ծառայության մասին»
9. ՀՀ օրենք «Քաղաքացիական հատուկ ծառայության մասին»
10. ՀՀ օրենք «Հատուկ քննչական ծառայության մասին»
11. ՀՀ օրենք «Դատախազության մասին»
12. ՀՀ օրենք «Ազգային անվտանգության մարմիններում ծառայության մասին»
13. ՀՀ օրենք «Ոստիկանությունում ծառայության մասին»
14. ՀՀ օրենք «Հայաստանի փրկարար ծառայության մասին»
15. ՀՀ օրենք «Քրեակատարողական ծառայության մասին»
16. ՀՀ օրենք «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին»
17. ՀՀ օրենք «Դատական դեպարտամենտում ծառայության մասին»
18. ՀՀ օրենք «Պրոբացիայի մասին»
19. ՀՀ օրենք «Էկոպարեկային ծառայության մասին»

գ) Ինտերնետային կայքեր

1. www.arlis.am
2. www.parliament.am:
3. www.concourt.am

**5. Հարցեր եւ առաջադրանքներ ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի համար
Հարցաշար**

ԲՄԿ ՊՈՒՆՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

1. Հանրային ծառայության հասկացությունը և իրավական բնույթը:
2. Կարգապահական պատասխանատվության դերը հանրային ծառայության համակարգում:
3. Կարգապահական պատասխանատվության նպատակները:
4. Կարգապահական պատասխանատվության սկզբունքները:
5. Կարգապահական իրավախախտման հասկացությունը:
6. Կարգապահական իրավախախտման տարրերը (կազմը):
7. Կարգապահական իրավախախտման օբյեկտը և օբյեկտիվ կողմը:
8. Կարգապահական իրավախախտման սուբյեկտը և սուբյեկտիվ կողմը:
9. Կարգապահական պատասխանատվության հիմքերը:
10. Կարգապահական պատասխանատվության առաջացման պայմանները:
11. Կարգապահական պատասխանատվությունից ազատման հիմքերը:
12. Կարգապահական վարույթի հասկացությունը:
13. Կարգապահական վարույթի սկզբունքները:
14. Կարգապահական վարույթի հարուցման հիմքերը և կարգը:
15. Կարգապահական վարույթի փուլերը:
16. Կարգապահական վարույթի մասնակիցները և նրանց իրավունքներն ու պարտականությունները:
17. Կարգապահական վարույթի ժամկետները:
18. Կարգապահական տույժերի հասկացությունը և նպատակները:
19. Կարգապահական տույժերի տեսակները հանրային ծառայությունում:
20. Համաչափության սկզբունքը կարգապահական տույժ կիրառելիս:
21. Կարգապահական տույժ կիրառող մարմինները և պաշտոնատար անձինք:
22. Կարգապահական տույժի հանման (մարման) հիմքերը և կարգը:
23. Հանրային ծառայողների վարքագծի կանոնները և դրանց խախտման հետևանքները:
24. Շահերի բախումը որպես կարգապահական իրավախախտում:
25. Նվերների ընդունման արգելքի խախտումը որպես կարգապահական հիմք:
26. Կարգապահական պատասխանատվության և վարչական, քաղաքացիական, քրեական պատասխանատվությունների հարաբերակցությունը:
27. Կարգապահական պատասխանատվության առանձնահատկությունները հանրային ծառայության տարբեր տեսակներում:
28. Կարգապահական պատասխանատվության դատական վերահսկողության հասկացությունը:
29. Կարգապահական ակտերի բողոքարկման վարչական և դատական կարգը:

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

30. Դատարանների դերը կարգապահական պատասխանատվության գործերում:

6. Ստուգումների անցկացման ձեռք եւ գնահատման չափանիշները:

Խմբային քննարկում. Նպատակը՝ մտքերի փոխանակում կոնկրետ առաջադրված տեսական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գնահատման չափանիշները՝ տեսական պատրաստվածություն, հղումներ հեղինակներին, սեփական կարծիքի հիմնավոր եւ տրամաբանական փաստարկվածություն, ակադեմիական ակտիվություն, գիտական էթիկայի պահպանման կարողություն:

Ելույթներ ըստ թեմայի. Նպատակը՝ թեմայի կամ հարցի խորացված ուսումնասիրում:

Գնահատման չափանիշները՝ պատասխանի տրամաբանական կառուցում, տեսական եւ կիրառական գիտելիքների համադրում, օրինակներ բերելու ունակություն, տեսակետների պատճառաբանվածություն:

Ստուգաթղթ. Նպատակը՝ ստուգել ուսանողների գիտելիքները եւ ելույթների վերլուծության ունակությունը ստացված գիտելիքների արդյունքում: